

دانشگاه
اصفهان

بررسی وضعیت سواد رسانه‌ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان شهر یزد

مهديه السادات ميررحيمي

دکتری برنامه ریزی درسی، گروه مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران
m.mirrahimi@alzahra.ac.ir

عاطفه تقی زاده منفردی

گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران، مسئول
tqyzadhatfh2@gmail.com

طوبی فتحي

گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران
toobafathi79@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت سواد رسانه‌ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان شهر یزد انجام پذیرفت. در این پژوهش، از روش تحقیق توصیفی-مقطعی از نوع پیمایشی استفاده شد. یافته‌ها نشانگر این است که، در بعد تفکر انتقادی و استدلال محتوای رسانه‌ای دانشجویان مشارکت کننده میانگین پایینی را کسب کرده اند که ضرورت پرورش و ارتقاء تفکر و تأمل انتقادی نسبت به نگاه خردمندانه و کنش آگاهانه نسبت به مسائل پیش روی حوزه‌ی رسانه را دانشجویان می طلبد.

مقدمه

سواد رسانه‌ای قابلیت‌های قابلیتی برای نقد و تولید پیام رسانه‌ای خلاقانه و توانایی ارتباط و دانش گسترده را می‌طلبد [۲]، [۵]. بنابراین، سند تحول بنیادین اثر هوشمندانه سواد رسانه را در آموزش تأکید کرده است [۱]. امروزه استفاده از اینترنت به سرعت در حال رشد است و تأثیر گذار در جنبه‌های مختلف آموزش و پرورش شده است به طوری که، دانشجو معلمان گوگل پتانسیل معلمان، برخورد درست با سواد رسانه‌ای ضروری است [۳]، [۴]، [۱].

روش

روش تحقیق توصیفی-مقطعی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجو معلمان دختر و پسر (۱۷۷۲ نفر) شهر یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و براساس جدول کرجسی و مورگان، حجم نمونه ۳۲۰ نفر انتخاب و برای جمع‌آوری داده‌های از پرسشنامه سنجش سواد رسانه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین سواد رسانه‌ای دانشجو معلمان

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد از لحاظ درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای

متغیر	شاخص‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای	اهمیت به نحوه تولید اخبار و گزارش‌های آن	۳۱۹	۷۶۴/۳	۰۲۰/۱
	قدرت تشخیص محتوای پیام‌های رایانه	۳۱۹	۷۶۴/۳	۰۷۴/۱
	قدرت تشخیص سانسور	۳۱۹	۰۱۵/۴	۰۲۸/۱
	تفکر به محتوای برنامه رسانه‌ای	۳۱۹	۸۲۷/۳	۰۸۳/۱
	توجه به اهداف سایت‌های اینترنتی	۳۱۹	۸۸۴/۳	۰۲۵/۱

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای

متغیر	شاخص‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای	توان تشخیص فریب‌های سایتها	۳۱۹	۷۷۱/۳	۰۷۶/۱
	تشخیص اهداف پنهان موجود در بازی‌های رایانه‌ای	۳۱۹	۵۹۶/۳	۰۸۸/۱
	آگاهی از خط‌مشی شبکه‌های ماهواره‌ای و استفاده هوشمندانه	۳۱۹	۹۰۲/۳	۰۱۵/۱
	گزینه‌های برنامه‌های مورد علاقه از میان رسانه‌های مختلف	۳۱۹	۹۵۶/۳	۰۹۵/۰

جدول ۳. میانگین و انحراف استاندارد گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای

متغیر	شاخص‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای	انتخاب سایت‌های اینترنتی با عقاید و باورها	۳۱۹	۹۷۱/۳	۰۱۹/۱
	عدم تأثیر از تبلیغات تلویزیونی آگاهی از تأثیر گذاری شبکه‌های ماهواره‌ای در جهت منافع مالی خود	۳۱۹	۷۲۴/۳	۱۴۸/۱
	تسلط اینترنت بر فرد از طریق اطلاعات موجود در فضای مجازی	۳۱۹	۵۹۲/۳	۱۲۵/۱
	تسلط اینترنت بر فرد از طریق اطلاعات موجود در فضای مجازی	۳۱۹	۵۹۲/۳	۱۲۵/۱

جدول ۴. میانگین و انحراف استاندارد نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای

متغیر	شاخص‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای	وابستگی به رسانه	۳۱۹	۰۲۱/۳	۰۳۵۶/۱
	آگاهی از تأثیرات نامطلوب رسانه	۳۱۹	۷۵۲/۳	۰۹۵/۱
	تأثیر آگاهی نسبت به محتوای	۳۱۹	۸۹۶/۳	۰۵۱/۱
	سردرگمی به دلیل عدم اطلاع	۳۱۹	۶۷۰/۳	۱۶۶/۱

جدول ۵. میانگین و انحراف استاندارد تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای

متغیر	شاخص‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای	نیاز به آموزش جهت تحلیل رسانه‌ها	۳۱۹	۶۴۵/۳	۱۳۴/۱
	نقش تأکیدات جامعه در نحوه تجزیه و تحلیل رسانه	۳۱۹	۸۴۹/۳	۰۴۱/۱
	جهت‌دهی شبکه‌های ماهواره‌ای به فکر	۳۱۹	۹۱۲/۳	۰۸۰/۱
	وابستگی به شبکه‌های اجتماعی	۳۱۹	۳۱۶/۳	۰۲۷۵/۱

تفاوت معناداری بین هر پنج خورده مقیاس سواد رسانه‌ای در بین دانشجو معلمان بر حسب رشته تحصیلی وجود دارد. در میان شاخص‌های درک محتوا، بیشترین میانگین مربوط به اهداف شبکه‌های ماهواره‌ای بر اساس اهداف فرهنگی و سیاسی و کمترین میانگین مربوط به تولید اخبار و گزارش آن و تشخیص محتوای بازی‌های رایانه‌ای است. در میان شاخص‌های میزان آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای، بیشترین میانگین مربوط به گزینه‌های مورد علاقه از میان رسانه‌های مختلف و کمترین میانگین مربوط به تشخیص اهداف پنهان موجود در بازی‌های رایانه‌ای است. در میان شاخص‌های میزان گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای، بیشترین میانگین مربوط به حفظ و گسترش منافع مالی خود است و کمترین میانگین به تسلط اینترنت بر فرد از طریق اطلاعات موجود در فضای مجازی اختصاص دارد. در میان شاخص‌های میزان سواد رسانه‌ای تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای، بیشترین میانگین مربوط به جهت‌دهی برخی شبکه‌های ماهواره‌ای به فکر و کمترین میانگین به وابستگی به شبکه‌های اجتماعی است.

نتیجه‌گیری

دانشجو معلمان در تحلیل و تفسیر محتوای رسانه‌ها از سواد انتقادی مناسبی برخوردار نیستند. نتایج بیانگر این است که دانشجو معلمان در بعد تفکر انتقادی و استدلال محتوای رسانه‌ای نیاز به پرورش و ارتقاء تفکر و تأمل انتقادی نسبت به نگاه خردمندانه و کنش آگاهانه به مسائل در حوزه تکنولوژی و رسانه دارند. پیشنهاد می‌شود سرفصلی میان رشته‌ای تحت موضوع سواد رسانه‌ای در برنامه درسی دانشجو معلمان آورده شود.

منابع

[۱] هجید شریفی رهنمو و فرهاد سراجی و سعید شریفی رهنمو "نیازهای سواد رسانه‌ای دانشجویان دوره کارشناسی دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی"، شماره ۱۸، سال ۱۳۹۷، صفحات ۱۷-۹۳.

[2] Davis, L. "Perceived usefulness, perceived ease of use and user acceptance of information technology MIS Quarterly" 13(3):319-40,2005.

[3] Dhadwal, Y. "Media Literacy: A Prime Need Amid the Covid-19 Pandemic" Journal of Contemporary Issues in Business and Government, 27(1), 2510-2515,2021

[4] Jamil, M. "Pemanfaatan Teknologi Virtual Reality" (Vr), Di Perpustakaan Bul Perpust Univ Islam Indones, 1:99113,2018.

[5] Potter, W. J. "The state of media literacy", Journal of Broadcasting & Electronic Media, 54(4), 675-696, 2010. https://doi.org/10.1080/08838151.2011.521462

پیام اصلی: هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت سواد رسانه‌ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان شهر یزد در راستای بررسی خلاء و شکاف بین محتوای آموزشی دانشگاهی و عدم انتقال دانش قدرتمند برای دانشجویان در جهت پرورش سواد رسانه‌ای مورد نیاز دانشجو معلمان در دنیای کنونی بود.